

velikog napretka koji je na tom planu učinjen delovanjem Pokrajinskog zavoda za izdavanje udžbenika, zahteva dalje napore. Nastava srpskohrvatskog jezika kao nematernalnog tek je na putu stabilizovanja i dobijanja realnijeg mesta i značaja u obrazovanju na jezicima narodnosti. Svemu ovome treba dodati neadekvatnu lociranost osnovnih škola u većim gradskim naseljima, kao i male rezultate na širem planu u nekim sredinama u razvijanju i uspostavljanju jezičke ravnopravnosti, pa onda još i prisutna shvatanja o srpskohrvatskom kao državnom jeziku.

Svi ovi, a i mnogi drugi elementi, neosporno veoma bitno utiču na opredeljivanje učenika iz redova narodnosti prilikom započinjanja ili nastavljanja školovanja. Međutim, prirodan zaključak bi bio: *brže i stalno prevaziđeno postojede stanja* (danas se već može govoriti o značajnim rezultatima) *izgrađivanjem ravnopravnih odnosa u ovoj delikatnoj i skoro presudno važnoj oblasti za strane razvoju svakog naroda ili narodnosti*, a ne put u odumiranje obrazovanja na jeziku narodnosti, koji nazire i predviđa *Ekonomska politika*.

„Svim učenicima se naravno ostavlja sloboda upisa u srednje škole sa jezikom koji oni sami žele“, tvrdi se u članku „Pouke odumiranja nacionalnih škola“. Da je u članku još „samo“ rečeno u koje srednje škole, sve bi izgledalo logičnije i shvatljivije, ali ne na način na koji to *Ekonomska politika* hoće. Jer, ne postoje „srednje škole na slovačkom“, već samo gimnazija u Bačkom Petrovcu; na rumunskom jeziku se nastava odvija samo u odeljenjima gimnazije i učiteljske škole u Vršcu; na rusinskom nema nastave na srednjoškolskom nivou, dok je do pre par godina na mađarskom jeziku nastava bila organizovana jedino u nekim gimnazijama i kadrovskim školama. I zar je prirodno, na primer, očekivati i insistirati da se svi mladi Slovaci sa teritorije Vojvodine upišu u ovu jedinu školu sa nastavom na svom jeziku? Uostalom, nije retka pojava da se jedan broj učenika srpske nacionalnosti sa teritorije opštine Bački Petrovac upisuje u ovu gimnaziju, iako nastava nije na njihovom maternjem jeziku.

U novije vreme se teži proširivanju obima i strukture školske mreže na jezicima narodnosti. To je zahtev, nikako napamet formulisan, i društveno-političkih organizacija i foruma, i stručno-pedagoške službe. Proširivanje mogućnosti za obrazovanje na maternjem jeziku, razvijanje i afirmacija ravnopravnosti jezika, stvaranje uslova za višejezičnost u javnom životu, zahtevi su koje neodložno i neporecivo nameće politika nacionalne ravnopravnosti koja je i zbog poznate nacionalne specifičnosti Vojvodine bila i ostala, baš u ovoj Pokrajini, na stalnom ispitu.

Nije potrebno posebno naglašavati da su stavovi i zaključci članka objavljenog u *Ekonomskoj politici* dijamentalno suprotni baš ovakvim nastojanjima i tendencijama.

Navodi o skupoci, pa onda i neisplativosti školovanja na jezicima narodnosti, slični su svojim smislom i usmerenošću mnogim drugim u tekstu „Pouke odumiranja nacionalnih škola“. Osnovni koncept našeg društva, suštinske odrednice naših društvenih odnosa i nacionalne politike, zahtevali bi da govorimo, pre svega, o potrebama. Ravnopravnost, kako je dobro i tačno rečeno, jeste skupa, ali je neravnopravnost neizrecivo skuplja. Poznato je, valjda, da postoje krupne razlike, što se troškova obrazovanja tiče, i kod škola sa srpskohrvatskim nastavnim jezikom, pa ipak još niko nije pregao da ukine one skupe (nastavničke i umetničke, neke tehničke i stručne).

Na kraju, čini se, da je potpuno jasno do koje je mere jedno izuzetno važno i osetljivo pitanje pisanjem *Ekonomske politike* neshvatljivo čudno zamagljeno i odvedeno na neprihvatljivu stranu, naopačke pokrenuto i okrenuto. Ne bih htio da nepotpisanog autora iz *Ekonomske politike* „častim“ epitetima koji se u nas znaju „dairivati“, pogotovo kada su raspre o međunarodnim odnosima, i u znatno bezazlenijim situacijama, ali je ipak previše ako se u redakciji ovog poznatog lista i dalje misli da je tekst „Pouke odumiranja nacionalnih škola“ na tragu pravih pouka.

angel dumbraveanu

5 pesama

PESMA

Putujemo neprestano kao da otkrivamo
Poslednju stazu. Niko ne zna gde se završava
Putovanje a gde počinje tama.
Nastaniću se možda u hramu mora, jednog
Jesenjeg dana, kada se gušteri povuku u zemlju
A ptice budu progonjene prema suncu. Niko
Neće znati gde sam pošao. Neko će pomisliti
Da sam nestao sa žutim lišćem u nepoznatom,
Dok će me drugi čekati u planinskim gradovima,

(na rekama
Punim pastirmki. Žena će spremati ručak i večeru
I čuditi se što opet kasnim. Nešto će me
Ipak ostati obvijeno čutnjom, stići će veče na
(obalu

I motriće kamene jabuke; niko neće pitati
Senke mora da li ću se ponovo vratiti.
Neko će kao i uvek u predvečerje
Dugo čekati crne lađe na obali...

STVARI VEČERI

Gospo mog nespokoja, gospo
Magle iz kraljevine ponoći,
Ne ispunjavaj mrakom stakleni hol,
Kojim ponekad silazim u more.
Ne želim da znam koga ćeš sresti
Na rubu sna, ni koga s pustoši uspavati
U delirirajućoj kosi...

Gospo senki, koja poseduješ
Moje unutarnje lešve, posivela kutijo
Zvučnosti — bojo mojih slepoočnica,
Nemoj se svlačiti međ ogledalima
Skladno poređanim uzaludnom mi ploti.
Zašto da drobim bele magnolije
I asteniju dugih listova, zašto
Ponovo da gazim slepim žalama
Gde si vetru poklonila vezu s čistim
Iluzijama što mirišu na divlje ruže.
Skloni kutiju čujne tišine s mojih puteva,
Slavi kraj mene stakleni globus kojim
Silazim međ morskog bilje. Sklad
Žutog stići će nevima... U hladnim flautama
Jesenji vetrovi haluciniraju pitanja
Na koja nećemo moći da odgovorimo...

PESMA O PROLAZNOSTI

Potčinjeni smo jednom nevidljivom vetru,
Jednoj eroziji, jednom neuspavnom plamenu.
Ponekad gubimo... Neko nam nudi po jedan list
Za svaku godinu, po jedno zrno peska
Za svaku zaboravljenu ljubav. Neko nam
Na licu beleži tišinu i senku.

I ništa ne razumemo od svega toga,
Dok se razdanjuje kotrljamo krug sunca
Po moru. Ništa ne razumemo,
Potrebno nam je onoliko vremena za koliko orao
Preleti alpski vrh,
Da bismo potčinili tuđu volju,
Naš let je čist, mladi dolaze da ga uče.
Ali gubimo ponešto od svega toga,
Neko nam nudi list, krilo
Školjke, zrno peska. Ne možemo više
Kotrljati sunce na obali, niko se više ne čudi
Našoj nebeskoj igri... Jednoga dana
Doći će neki vefar zbog lišća, talas neki
Zbog mrlve školjke, doći će nešto
Što se zaborav ili ko zna kako zove...

ALPSKA SONATA

Iluzionista je recitovao Anabazu. Padao je снег.
Osluškivali smo kako dišu vinogradi.
Žena je držala za ruku igrača ragbija;
Gledala je opčinjena njegovu veliku glavu
Umornog konja, njene grudi kao da su se

(nadimale
Od urlika na velikom stadionu. Kao da je
Očekivala da će poći na jug
Na studijsko putovanje u žarkom pojasu.
Zamišljala je sebe nugu u pustinji, okupanu
U etiopskim vodama. Zelela je ponekad
Da udeli izgubljenim putnicima u pustinji
Kašiku svežine i senku njenih oaza,
Ili da budi noć u starim hramovima
Sa zaboravljenim bogovima, davno nacrtanim

(simbolima,
Ili da zaspi na blagaj mesečini.
Iluzionista je recitovao Anabazu. Osećala se
(azijska žega.

Ragbista reče: volim снег
I fišinu Kozije, dok potoci
U snu govore s orlovima...
Ona je prolazila kroz šumu magnolije,
Govorila arapske pesme, osmehivala se moru.
Ragbista se prisećao letnjih mečeva,
Smešili su se jedno drugom, ne slušajući
Reči koje su izgovarali. Padao je снег...
Iluzionista je već odavno pročitao Anabazu...

DISKOBOLOS

Ja sam čudan diskobolos sa ruba sna.
Nikad ne spavam. Strano mi je mirovanje.
Svakog jutra uzimam diskos sna i bacam ga
Prema zidu neba, a on mi se vraća
U luk ruku. Ponovo ga bacam
Hiljadu puta dalje.
Između mene i neba, usijani tanjir
Leti međ ljude, budeći svoju putanju.
U suton nosim ga u kovačnicu
Da bih ga oblikovao za nove snove
I noću iz nedara vadim mesečev diskos od

(slonovače,
Lagan kao šapušenje, bacam ga kroz paru sna,
Kroz čežnju starih ljubavnika, kroz hladne iluzije
Onih koji će se uskoro rastati,
Kroz čisti poljubac koji se pretvara u prsten...
Ponekad, kada kovači iz vatre izvade iskaljeno
(sunce, umorni,

Stavljaju ga na nakovanj; iz vode
Dižu se oblaci koje očekuju biljke i drveće
I lefo se puni ogromnim suncima,
Od mirisa i pesme, od semena i cveća,
I niko ne zna da negde, neumorno,
Jedan nevidljivi i čuljivi diskobolos
Baca neprestano međ ljude i nebo
Svoje srce kao diskos svetlosti.

Preveo sa rumunskog
Slavko ALMAŽAN

Angel Dumbraveanu

Rumunski pesnik Angel Dumbraveanu (rođen 1933.) objavio je tri knjige pesama: *Reke sanjaju okean* (1961.), *Zemlja i plodovi* (1964.), i *Osvetljenje mora* (1967.).

Dumbraveanu je zapažen pesnik mlade generacije rumunskih pesnika. Svojim načinom kazivanja on, u stvari, nastavlja liniju razvitka rumunskih poezije. Zaokupljen je, pre svega, smislom trajanja, mada je spektar njegove inspiracije veoma širok. Veliku pažnju poklanja jeziku, pokušavajući da u svekolikom kolopletu što ga čini vreme i prostor odredi i svoju sudbinu.

Generalni je sekretar časopisa *Orizonti* koji izlazi u Temišvaru.